

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

**ПРИЛОЖИМИ МОДЕЛИ НА ДОБРИ
ПРАКТИКИ ЗА
ПРОИЗВОДСТВЕНИ ИНОВАЦИИ В
ЕВРОПЕЙСКИ СЕЛСКИ РАЙОНИ
С ПОТЕНЦИАЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА
ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ „СТРУМА“.**

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
 Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
 Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

1.	Въведение.....	3
2.	Определяне на групи приложения за производствени иновации.....	6
3.	Представяне на добрите практики.....	10
4.	Група 1.....	10
5.	Група 2.....	15
6.	Група 3.....	22
7.	Препоръки за приложения.....	33
8.	Използвана литература	38

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Целта на настоящата разработка е да идентифицира и да представи добри практики за производствени иновации в европейски селски райони, които отговарят в най-голяма степен на потребностите, спецификите и капацитета на територията на МИГ.

Важен критерий при подбора на изпълнените проекти е тяхната приложимост към местните условия и степен на развитие на местната икономика.

Проучването ще подпомогне екипа на МИГ и представителите на местната общност при избор на проектни идеи и прилагане на добри практики за производствени иновации, включително при формулиране на проектни идеи и тяхното изпълнение в местни условия.

Методологията, използвана от тази разработка, се основава на два основни подхода:

Търсене и подбор. Чрез него се определят основните критерии за подбор на добри практики. В следващата фаза се отчита съдържанието на положителните практики и се пристъпва към директния подбор.

Директен подбор. Извършва се върху очертаните в стратегията за ВОМР специфични потребности на местната общност и спецификата на производствата, които съществуват или биха могли да бъдат развити, като приложим установените производствени иновации на местна почва.

Критериите, които прилагаме в процеса на търсене и подбор, отчитат приоритетите, стратегическите цели и съответстващите на тях мерки на Стратегията за водено от общностите местно развитие на МИГ „Струма – Симитли, Кресна и Струмани“.

ПРИОРИТЕТ 1: Конкурентоспособно и устойчиво развитие на икономиката на МИГ „Струма“
На територията на трите общини е идентифициран капацитет и сериозен интерес от страна на потенциалните бенефициенти към Стратегията както в областта на селското стопанство, развитие на земеделието и преработването на селскостопанска продукция, така и за развитие на бизнеса извън сектора на земеделието и повишаване капацитета на микро-, малките и средни предприятия на територията на МИГ „Струма“.

Към този приоритет Стратегията дефинира следните специфични цели:

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1: Стимулиране устойчивото развитие на земеделието и горския сектор на територията на МИГ „Струма“
Специфичната цел е насочена към устойчиво развитие на земеделието в целевите общини, където потенциалът от изграждане и обновяване на съществуващи конкурентоспособни стопанства е значителен.

Предвидени са мерки за:

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

- подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства
- подкрепа за преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти
- симулиране въвеждането на нови технологии за лесовъдство и в преработката, мобилизирането и търговията на горски продукти.

Целеви групи по тези мерки са: Земеделски производители (физически и юридически лица), признати групи и организации на земеделски производители, еднолични търговци и юридически лица, собственици на земеделски и неземеделски земи, общините на територията на МИГ „Струма“, собственици на горски територии, сдружения на частни собственици на горски територии, МСП или горски стопани, доставчици на услуги.

Критерий 1: Проекти, които демонстрират иновативни решения и технологии при разумна инвестиционна цена, висок екологичен ефект и трайна икономически резултати, включително като създаване на работни места, подкрепа за местни/къси вериги на доставка/реализация, мрежи и форми на сътрудничество при внедряване на иновациите, включително чрез сътрудничество с научно-изследователски организации.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2: Технологично развитие и внедряване на иновации и стандарти в малките и средни предприятия на територията на МИГ „Струма“, като е насочена към изпълнение на дейности за повишаване конкурентоспособността на икономиката на МИГ „Струма“ и диверсификация местния бизнес, включително и чрез алтернативни дейности.

Предвидени са мерки за:

- технологична модернизация на производствата
- въвеждане на модерно оборудване и технологии
- покриване на международно признати стандарти
- прилагането на иновации, водещи до растеж на малките и средни предприятия на територията на общините Симитли, Кресна и Струмани.

Целеви групи по тези мерки са: Предприятия, с минимум три приключили финансови години, разработващи/внедряващи иновации, вкл. и съществуващи предприятия, изпитващи нужда от въвеждането на специфични мерки за подкрепа на иновационната им дейност за увеличаване на инвестициите в продуктови, процесни, маркетингови и/или организационни иновации; 2) Предприятия от територията на МИГ в сътрудничество с други български или европейски предприятия, висши училища и/или изследователски организации, които се нуждаят от засилването на сътрудничеството между образование-наука-бизнес и стимулиране на сътрудничеството с научните среди; 3) Български новосъздадени (спин-оф) предприятия на базата на интелектуална собственост 4) МСП, според НСНМСП, нуждаещи се от общи производствени инвестиции за подобряване на производствения капацитет за растеж нуждаещи се от подкрепа за специализирани услуги за развитие и укрепване на управленски капацитет

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

или нуждаещи се от подкрепа за растеж, чрез подобряване на качеството и насърчаване на използването на информационни и комуникационни технологии и услуги.

Критерий 2: Проекти свързани с изграждането или създаването на капацитет за подготовка, внедряване и управление на иновационни инвестиции, технологии, продукти, системи, бизнес модели, включително чрез създаване на старт-ъпи или партньорства, особено с научно-изследователски центрове

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3: Диверсификация на икономиката на МИГ „Струма“ чрез развитието на неземеделски дейности.

Предвидени са мерки за:

- развитие на туризъм - изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги.
- производство или продажба на неземеделски продукти
- развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.
- производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление и технологии в областта на „зелената икономика“.

Целеви групи по тези мерки са: Земеделски стопани или микро предприятия, регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон, Закона за кооперациите или Закона за вероизповеданията, както и физически лица, регистрирани по Закона за занаятите.

Критерий 3: Проекти, които да отговарят за потребностите на местния бизнес от подкрепа за установяването, организирането, обезпечаването, развитието и промотирането на типове услуги и производства с отражение върху работни места, инвестиции, развитие на къси вериги за доставка, създаване на мрежи и форми на сътрудничество при внедряване на иновациите, включително с НИТ.

От особено важно значение за изпълнението на Стратегията за ВОМР е успешното реализиране на нейния иновативен характер. Иновация за територията на МИГ Струма ще бъде прилагането на многофондова Стратегия за ВОМР, която включва:

- мерки от ПРСР;
- мерки от ОПРЧР и мерки от ОПИК

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
 Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
 Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

1. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ГРУПИ ПРИЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОИЗВОДСТВЕНИ ИНОВАЦИИ.

Подборът на приложенията за производствени иновации е извършен въз основа на групирането им по съотносимите специфични цели и целеви групи към тях, както и посочените критерии.

Като резултат, бяха определени следните групи производствени иновации, които биха намерели приложение на територията на МИГ:

1. Конкуентоспособни и иновативни земеделски/горски стопанства.
2. Иновации в МСП с фокус върху „зелени решения“ и МСП на кръговата икономика.
3. Диверсификация от земеделски към неземеделски дейности, включително туристически и социални иновации.

Наименование на проекта	Критерий 1 Проекти, които демонстрират иновативни решения и технологии при разумна инвестиционна цена, висок екологичен ефект и трайна икономически резултати, включително като създаване на работни места, подкрепа за местни/къси вериги на доставка/реализация, мрежи и форми на сътрудничество при внедряване на иновациите, включително чрез сътрудничество с научно-изследователски организации.	Критерий 2 Проекти свързани с изграждането или създаването на капацитет за подготовка, внедряване и управление на иновационни инвестиции, технологии, продукти, системи, бизнес модели, включително чрез създаване на старт-ъпи или партньорства, особено с научно-изследователски центрове	Критерий 3 Проекти, които да отговарят за потребностите на местния бизнес от подкрепа за установяването, организирането, обезпечаването, развитието и промотирането на типове услуги и производства с отражение върху работни места, инвестиции, развитие на къси вериги за доставка, създаване на мрежи и форми на сътрудничество при внедряване на иновациите, включително с НИТ.
-------------------------	---	--	--

КОНКУЕНТОСПОСОБНИ И ИНОВАТИВНИ ЗЕМЕДЕЛСКИ/ГОРСКИ СТОПАНСТВА.			
„Черният блок на биологичната билкова ферма „под слънцето“, Португалия	X	X	
„Диверсификация на културите за богати на въглерод пасища“, Холандия	X	X	X
„Склад за съхранение и обработка на грозде“, кооперация „Моуса“, Гърция	X		X

**Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони**

Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

„Пресни и готови за консумация“, земеделски производители – Италия	X	X	X
Изграждане на хладилни съоръжения и малко съоръжение за опаковка на продукти от градинарство“.	X		X
„Създаване на органична винарска изба“	X	X	
„ИНОВАЦИИ В МСП С ФОКУС ВЪРХУ „ЗЕЛЕНИ РЕШЕНИЯ“ И МСП НА КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА			
„Компания за биогаз“ , Алвеста, Швеция	X	X	X
„Разработване на строителни материали от коноп“, Vertrss up EOOD, Латвия	X	X	X
„Мобисол – слънчева енергия на колела“ J.P.M. MARKKINOINTI ХАПААВЕСТИ, Финландия	X	X	
„Нов начин за ползване на дървения материал в производството на модни аксесоари и материали“, Търговец Ева Симула, Полша	X		X
„Използване на хранителните отпадъци за производство на животински протеин от насекоми“, MD APS, Дания	X	X	X
„Изскачащи Магазини“ Enns Tourism And City Marketing Ltd (Tourismus- & Stadtmarketing	X		X

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

Enns GmbH) Австрия			
ДИВЕРСИФИКАЦИЯ ОТ ЗЕМЕДЕЛСКИ КЪМ НЕЗЕМЕДЕЛСКИ ДЕЙНОСТИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО ТУРИСТИЧЕСКИ И СОЦИАЛНИ ИНОВАЦИИ			
Практиката „Glamping“, Лимузен, Франция	X		X
Практиката “Tuffery” дънки - селски шивашки магазин 2.0, Флорак, Франция			X
„Природното наследство като елемент от разнообразяването на селския туризъм“ , фермата „Salecchia“, Италия	X		X
„Печене на традиционен хляб за местната общност“, „Агропан“, Румъния			X
„Спа Ферма“, Холандия	x		x
„Насърчаване на зелен туризъм в селските райони“, Унгария и Италия	X	X	X
„Разнообразяване към селския туризъм и директни продажби“, фермерът Милан Вишек, Чехия	X		X
„Обновяване на културен и социален център Лешик“, Словакия		X	X
„Включване на уязвими групи: основни компютърни умения за възрастни хора, фермери и лица, търсещи работа“ МИГ	X		X

**Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони**

Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

Партньорство Авонду-Блекуотър Оод (Avondhu Blackwater Partnership), Графство Корк, Ирландия			
„Селското преживяване на Моран за студенти“. Ирландия	X	X	X
Социално предприятие „Регионален хранителен център за местни продукти“, Яш, Румъния.	X		X
Център „Сърцето на Словения“, Ярина, Словения.	X	X	X

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

2. ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДОБРИТЕ ПРАКТИКИ

ГРУПА 1.

КОНКУРЕНТОСПОСОБНИ И ИНОВАТИВНИ ЗЕМЕДЕЛСКИ/ГОРСКИ СТОПАНСТВА

ПРОЕКТ: „ЧЕРНИЯТ БЛОК НА БИОЛОГИЧНАТА БИЛКОВА ФЕРМА „ПОД СЛЪНЦЕТО“, ПОРТУГАЛИЯ

Целите: Да намали разходите за енергия при сушенето на билки в подкрепа ценовата конкурентност на произвежданата продукция.

През 2014 година, петима производители на билки обединяват усилията си във ферма за биологични билки с името „Под слънцето“, което ги превръща в най-големия португалски износител на сушени билки. За да намали разходите за сушене на билките, един от тях започва сътрудничество с местен инженер, което превръща в компания, разработила нова слънчева система за сушене. Фермата разполага с 34 хектара земеделска земя. Идеята възниква в отговор на значителните разходи за енергия при сушенето на билките, които намаляват ценовата конкурентност на продукцията на фермата на пазара спрямо билките, които се внасят от Африка или Източна Европа.

Дейностите:

Създадена е компания, която разработва технологията на контейнер за сушене на билки, наречен „Черният блок“. Технологията е патентована от фермерите и чрез нея се произвеждат сушилни контейнери, които фермата използва за сушене на билките си.

Резултатите:

Хибридна слънчева система за сушене на билки, която използва рециклирани контейнери, боядисани в черно, положени в общ бокс, с възможност за ползване на електрическа енергия при недостатъчен интензитет на слънчевата светлина.

Системата събира информация за влажността чрез сензори, като информацията се обработва от автоматичен софтуер, който поддържа необходимите оптимални условия в сушилнята. Автоматичният софтуер винаги дава предимство на постъпването на сух и топъл въздух от системите за загряване със слънчева светлина през деня, а през нощта използва двойните тарифи за активиране на оборудването за поддържане на непрекъснат цикъл на сушене.

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

Системата позволява директен или отдалечен контрол, включително чрез мобилни телефони, като подава данни в реално време към производителите.

ПРОЕКТ: „ДИВЕРСИФИКАЦИЯ НА КУЛТУРИТЕ ЗА БОГАТИ НА ВЪГЛЕРОД ПАСИЩА“, ХОЛАНДИЯ

Смесените тревни площи носят множество ползи за холандската млечна ферма. Преди две години холандският млекопроизводител Мате Ейкеленбоум започва да изследва разнообразието на културите в пашата си, за да стимулира почвения живот и да подобри здравето на кравите си. Смесените му пасища показват обещаващи резултати за качеството на храната и здравето на животните му. Разнообразието от видове също помага за увеличаване на органичната материя в почвата. Обмяната на знания с други земеделски производители е ценна за постигане на най-добри резултати.

Мате е въвел микс от билки и детелини в два участъка от пасищата си, които първоначално се състоят единствено от райграс. Той обяснява: „Бях посетил колега млекопроизводител, който пасеше кравите си на тревни площи със смесени билки и треви. Не е употребявал никакви антибиотици от над седем години. Това ме насърчи да тествам какъв ще бъде ефектът върху здравето на собствените ми животни и върху качеството на моите почви, които бяха много уплътнени по това време.“

Пасищата сега включват червена и бяла детелина, живовляк и цикория. „Тези билки имат дълбоки корени, които отварят почвата и подобряват нейната структура. Това помага за задържане на вода и предпазва почвата от изсушаване. Детелината също фиксира азот, което ми позволява да използвам по-малко тор.“ Мате добави яйчни черупки, морска сол и почвени подобрители от вулканична скала, за да увеличи количеството на калций и други минерали в почвата. Той забелязва положителния ефект върху биоразнообразието на почвата: „Червеите в почвата са резултат от добрата земя на пасището, с добра структура и правилни нива на водата, обогатена от твърд оборски тор, смесен със слама. Миксът от билки и треви също привлича пчели, водни кончета и други насекоми. Той просто носи живот за земята.“

Сместа от билки и треви дава на млечните крави питателен и богат на протеини фураж. Цикория и детелина също имат антипаразитни свойства, които са от полза за здравето на кравите. Мате вижда ползите: „Липсата на употреба на антипаразитни лекарства ни помага да намалим разходите и подобрява качеството на оборския тор, което отново е от полза за почвата.“

Мате сега участва в демонстрационния проект „Carbon Cycle“, ръководен от съветническата служба DLV Advies. Този проект обединява 15 конвенционални и органични земеделски производители, за да проучат начините за увеличаване на органичната материя в почвата. Това

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

включва добавяне на билкови смеси в тревни площи, използване на дървени стърготини, компостиране във фермата и други. Фермерите тестват различни мерки и споделят своя опит в групата и с други земеделски производители в провинция Утрехт. „Работим с различни типове почви и имаме различни начини на мислене. Учим се много един от друг”, казва Мате.

Мате планира постепенно да превърне всичките си пасища в богати тревисти площи и обмисля да стане биологичен фермер. „Все още ни трябва още няколко години, за да постигнем най-добри резултати, но това, което виждаме, е обещаващо. Да имаш по-здрави крави означава повече добиви. Виждам повече биоразнообразие и оживени почви и мога да намаля разходите. Мисля, че това е бъдещето. ”

ПРОЕКТ „СКЛАД ЗА СЪХРАНЕНИЕ И ОБРАБОТКА НА ГРОЗДЕ“, КООПЕРАЦИЯ „МОУСА“, ГЪРЦИЯ

Обобщение: Построен е център за преработка на плодове, разположен в близост до овощните градини, за да се обработва десертно грозде. Към склада се добавя разширение от 8,682 кв. м, като на тази площ ще се разположи цялата линия за обработка (място за почистване, хладилници, офиси, складова площ).

Предистория: Десертно грозде от сорта „aripenas“ е една от малкото стоки, търсенето на които се увеличава годишно с около 8%, най-вече в англоговорящите и скандинавски страни. С цел да се отговори на това търсене, е налице необходимост от засилване на логистиката и капацитета на производителите. Така в отговор на нуждата да продават по-добре продуктите се, земеделската кооперация „Моуса“ решава да построи склад и преработвателен завод за правилна обработка, съхранение и опаковане на плодовете.

Цел: Целта на проекта е да се създаде център за обработка на десертното грозде в близост до лозята, и това да даде възможност на производителите да обработват между 120 000 кг и 150 000 кг десертно грозде. Целта на проекта е да се създаде модерна структура за производство на висококачествен продукт.

Основни дейности: Основните дейности по проекта са: изграждане на складова база и завод за преработка на десертно грозде (почистване, съхранение и опаковане). Складът е определеното за опаковане място – линия с различни функции за обработка, вкл. крайния контрол по качество и етикирането, което може да едновременно на различни изисквания на пазара.

Резултати и ползи: Освен построеното разширение и повишен капацитет (обработка/съхранение) складът е място, където се разполага опаковъчна линия с различни възможности за обработка. Проектът позволява на производителите да бъдат по-конкурентни и по-добре ориентирани към нуждите на пазара.

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

ПРОЕКТ „ПРЕСНИ И ГОТОВИ ЗА КОНСУМАЦИЯ“, ЗЕМЕДЕЛСКИ ПРОИЗВОДИТЕЛИ – ИТАЛИЯ

Обобщение: Сътрудничеството между научноизследователския сектор и селскостопанските производители помага за справяне с предизвикателства в сектора на селското стопанство, като довежда до иновации, диверсификация и трансфер на знания в Умбрия, изразяващо се в разгръщането на „свежи и готови за консумация“ плодове и зеленчуци.

Предистория: Създаден е консорциум, съставен от Университета на Tuscia, „Novamont“ – Център за научни изследвания и иновации в селското стопанство и три компании, за да се отговори на необходимостта от новаторски решения на регионалните ферми.

Цел: Специфични цели на проекта са: I) да разнообрази основните дейности на земеделските стопанства“, за да започне да произвежда „свежи и готови за консумация“ плодове и зеленчуци; II) създаване на нови пазарни възможности, насочени основно към големите супермаркети; III) въвеждането на нови и „щадящи околната среда“ опаковъчни решения. Подобряването на жизнеспособността на земеделските стопанства е основната цел на проекта.

Основни дейности: Основните дейности по проекта са свързани с проектиране на процесовите и продуктите иновации (реализира се съвместно с партньора изследовател) и тестването им в стопанствата. Иновационните процеси са насочени към запазване на свежестта на продуктите за по-дълго, повишаване на техния „срок на годност“. Разработена е специална „екологично чиста“ опаковка на продукта. Положени са специални усилия за намиране на нови пазари на тези продукти, с особено внимание към големите супермаркети.

Резултати и ползи: Благодарение на проекта земеделските производители диверсифицират приходите си, като въвеждат нови продукти и откриват нови възможности на пазара, което в крайна сметка довежда и до увеличаване печалбите от селскостопански дейности. Земеделските производители стават част от регионална къса верига на доставки, като подобряват уменията си и допринасят за разпространение на иновациите. Сътрудничеството между предприемачите, Университета и технологичната област създава платформа за интерактивно и иновативно предприемаческо поведение.

ПРОЕКТ „СЪЗДАВАНЕ НА ОРГАНИЧНА ВИНАРСКА ИЗБА“

Обобщение: Един производител на вино и привърженик биологичното производство е модернизирал производствените си съоръжения и оборудване за да се добави стойност към крайния продукт, насърчаване на висококачествени органични вина и подобряване на имиджа на района като винопроизводителен.

Предистория: Инвеститорът е производител на вино от 20 години и винаги е бил отдаден на високото производство на качествено вино. Той в момента обработва 100 декара лозя за производство на биологично вино. Органичният процес на производство на вино изисква

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

специално оборудване и адаптиране към новите технологии. Въпреки дългогодишния си опит инвеститорът не разполага с финансови възможности да инвестира в материалната база. По-конкретно, производството на висококачествено органично вино изисква специални резервоари за студено стабилизиране на виното и друга специализирана техника.

Цел: Целта на проекта е да се насърчи развитието на селското предприемачеството, увеличаване на добавената стойност на земеделската продукция, улесняване на достъпа до пазарите за местното биологично вино и разнообразяване на икономическата дейност.

Основни дейности: Съществуваща сграда е била променена и адаптирана за създаването на модерна винарна и бутилиране на вино, произведено от биологично лозарство. Инвестициите включват преобразуване на съществуващите съоръжения за винарна, система за сертифициране на храните за здраве и безопасност и предоставяне на оборудване, което включва най-новите технологии и автоматизация като перисталтична помпа, де-Stemmer, изолиран резервоар за студена стабилизиране на виното и винификатор.

Резултати и ползи: Проектът ще доведе до създаването на винарна и помещение за бутилиране, складове, офиси и площи за дегустация на вино. Винарната ще се произвеждат бели и червени органични вина. Ползите за района включват насърчаването на „биологично производство“, което прави местното вино да се отличава със своето качество и щадящи околната среда методи на производство. Предвижда се назначаване на един човек на пълен работен ден.

ПРОЕКТ „ИЗГРАЖДАНЕ НА ХЛАДИЛНИ СЪОРЪЖЕНИЯ И МАЛКО СЪОРЪЖЕНИЕ ЗА ОПАКОВКА НА ПРОДУКТИ ОТ ГРАДИНАРСТВО“.

Обобщение: Инвестицията се отнася до търсенето на по-високо качество, по-безопасни продукти, свързани с градинарството. Проектът въвежда високо качество на опаковане и хладилни системи, които допринасят за подобряване хранителните стандарти за здраве и безопасност.

Предистория: Инвеститорът в проекта е местен фермер, който има семеен бизнес в областта на отглеждането на зеленчукови култури и тяхната продажба. За да повиши вниманието на местната общественост по въпросите за безопасността на храните, той закупува хладилни съоръжения и малко на брой съоръжения за опаковка на градински продукти. В резултат, инвестицията води до създаване на отделно предприятие, което се капитализира върху едно предимствата на селския район – зеленчукопроизводството.

Цел: Основна цел на проекта е създаване на модерно, иновативно съоръжение за опаковка и хладилен агрегат на градински продукти. То ще има за цел да предоставя висококачествени продукти, които гарантират стандартите за качество и безопасност на храна.

Основни дейности: Инвестицията се състои от две основни дейности: а) създаване на хладилно съоръжение за градинарски продукти; б) изграждане на малко съоръжение за опаковане на

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

градинарски продукти. Това включва изграждането на елементите за опаковане и съхранение. Закупуването на оборудване се състои от две хладилни камери, оборудване топлоизолация, машина за опаковане, IT оборудване и професионално средство за безопасно транспортиране на стоки.

Резултати и ползи: Инвестицията ще доведе до разширяване на настоящата дейност чрез опаковане и охлаждане, които са иновативни за областта. Това ще улесни предоставянето на високо качество на градинарските продукти към местния и национален пазар. За да гарантира безопасността на храните инвестицията ще включи постигане стандартите за качество, като въведе системата за качество на НАССР.

ГРУПА 2.

ИНОВАЦИИ В МСП С ФОКУС ВЪРХУ „ЗЕЛЕНИ РЕШЕНИЯ“ И МСП НА КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА.

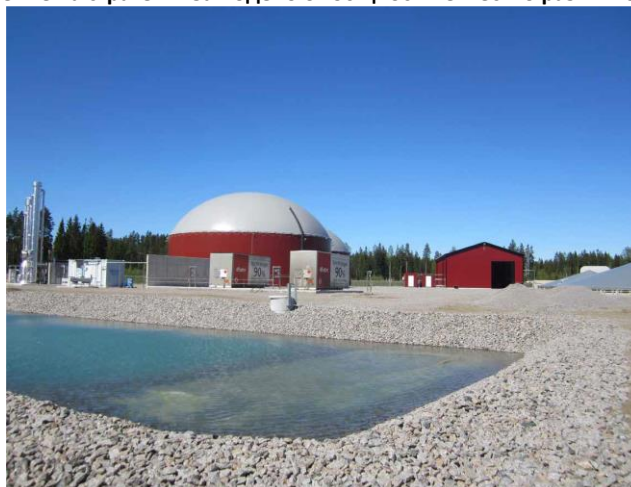
ПРОЕКТ „КОМПАНИЯ ЗА БИОГАЗ“ , АЛВЕСТА, ШВЕЦИЯ

През 2009 година, фермерите от община Алвеста, окръг Крьонберг, Швеция, започват да търсят начин за използване на оборския тор във възобновяема енергия. Чрез финансиране на ЛИДЕР в периода 2007-2013 те осъществяват предварително проучване за възможностите за създаване и експлоатиране на завод за преработка на отпадъци в биогаз. Ползвайки проучването, през 2013 година, фермерите създават компанията „Алвеста Биогаз“ и кандидатстват пред Националния управителен орган за финансиране на изграждането на завода. Дейностите са приключени през 2015, когато заводът започва работа. Едногодишната му експлоатация показва, че има съществен потенциал. Само с един компресор, обаче, съоръжението може да обработва ограничено количество от оборски тор. От друга страна, всеки технически проблем би могъл да спре производството. Благодарение на финансиране от Европейския фонд за развитие на селските райони през 2015-2017, „Алвеста Биогаз“ създава втори компресор, като така увеличава и разнообразява производството си, защото има капацитета да обработва не само оборски тор, но и отпадъците от близката кланица и дестилерия за сироп. Произведеният биогаз се продава на местната газ станция на EON и близкия град Вааксъ за гориво на 44-те му обществени автобуса. Отпадъците от производството се връщат към земеделците под формата на висококачествена тор.

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

Източник: © Alvesta Biogas

ПРЕКТ „РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ ОТ КОНОП“, VETRSS UP EOOD, ЛАТВИЯ

Продуктите, създадени от коноп, имат многообразно приложение в текстила, козметиката и производството на храни. Сърцевината на конопеното стебло е най-здравата и издръжлива част от влакното. Точно тя може да бъде използвана за производството на антиалергенен бетон, който е с отлични термоизолационни качества и естествена устойчивост на мухъл. През 2013 година, латвийската компания за производство на строителни материали VETRSS UP EOOD решава да тества производството на нови строителни материали от коноп, ползвайки финансиране от ЕФРСР чрез ЛИДЕР, така че не само да разнообрази производството си, но и да създаде нови работни места в селския район Зиед Земе в Латвия. ЕФРСР финансира чрез МИГ закупуване на оборудването необходимо за преработката на конопа в цимент за строителни дейности. Конопеният цимент е използван като основен компонент цимента за производство на циментови блокчета за строителство /усилен бетон без различни от строителните/. Впоследствие, производството се разширява към производство на изолационни материали от конопени влакна за покриви, тавани и стенни кухини. Скептицизма на клиентите към новите продукти на компанията е преодолян чрез ефективна информационна кампания, включително чрез постояването на демонстрационна къща, която включва всички произведени от коноп строителни материали:

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.
Източник: © Kristaps Kalns

Къщата поражда множество положителни отзиви в пресата и социалните медии, защото това е първата подобна къща в Балтика въобще. Първоначалният опит с конопен цимент вече е основа на бизнеса на компанията. Концепцията за създадени от коноп строителни материали е поета от още една компания за строителни материали – Конопени Екосистеми, ООД, Латвия също така произвежда гипсови мазилки, пасти и оцветители за гипс. Използва био-материали за строителството на четири до шест къщи годишно за клиенти във всички балтийски страни, Дания, Австрия и Швейцария. Успешният бизнес създава нови работни места – целогодишно и сезонно и създава добавена стойност за всички във веригата за производство, включително отглеждащите и преработващи коноп стопани и производители.

ПРОЕКТ „МОБИСОЛ – СЛЪНЧЕВА ЕНЕРГИЯ НА КОЛЕЛА“ J.P.M. MARKKINOINTI ХАПААВЕСТИ, ФИНЛАНДИЯ

Предприемачът работи в сферата на създаване и развитие на електрически инсталации. Един от семейните членове произхожда от Пуерто Рико, което бе тежко засегнато от урагана Мария през 2017 година. По време на природното бедствие, домовете, които имали слънчеви панели, продължили да имат електричество, въпреки че електроенергийната система на района била повредена. Този факт подтикнал предприемача да се замисли върху възможностите за производство на енергия при необичайни или извънредни ситуации. Осъзнал, че слънчевата енергия може да бъде ползвана навсякъде, без каквито и да е установена инфраструктура. Възможните потребители биха могли да са хора, които използват енергията при определени ситуации, като ваканция в отдалечена лятна хижа, без достъп до електрическа мрежа, или компании, чиито дейности изискват електричество на места, в които нямат достъп, или пък – просто домакинства, които желаят да пестят енергия.

Цел: Целта на проекта била да развие и представи нов продукт на пазара, създаден върху установената необходимост от устройство, което може да произвежда чиста енергия от слънцето, може да бъде транспортирано навсякъде и може да съхранява енергията, която произвежда. Предприемачът създал прототип на подвижна соларна централа в ремарке на лека кола, което също така служи за съхранение и транспорт на агрегата. Идеята била усъвършенствана с подкрепата на специалисти от различни области, преди да бъдат да бъде създаден самия прототип. С финансиране на ЕФСР, прототипът бил конструиран. При пробната работа са открити незначителни проблеми, които са отстранени преди окончателното създаване на продукта.

Проектът даде възможност за тестването на различни решения за продукта, което бе от огромно значение за усъвършенстването на крайния вариант. Пробите на прототипа започнаха с установяване на възможните изграждащи материали. Прототипът е създаден само от рециклирана пластмаса. Горната част и една от страните е покрита със соларни панели. В

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

агрегата са разположени мощностен инвертор и акумулатори. Агрегатът включва и двигател с вътрешно горене, който работи на етанол, за да може да произвежда енергия когато няма слънчева светлина. Подкрепата на ЕФРСР бе от ключово значение при установяване на материалите и приспособяване на ремаркетото за целите на проекта с помощта на местна компания за ремаркета. Бяха необходими четири месеца за създаване на прототипа и пробите му. Проектът е представен за първи път през пролетта на 2019 година на Фестивала „За гората“ в Хаапавести, Финландия. Основният резултат е в създаването на нова компания, която ще започне производството на мобилната соларна електростанция за пазара през 2020 година. Възможностите за развитие на компанията са значителни, тъй като има установено търсене на продукта както на местния, така и на външния пазар. Компанията е получила запитвания за доставка от Русия, САЩ и Централна Америка. Първоначалната заетост, която създава компанията е между 2 и 4 работни места, но със започването на продажбите, очакванията са за много бърз растеж и наемане на нови лица.

ПРОЕКТ „НОВ НАЧИН ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ДЪРВЕНИЯ МАТЕРИАЛ В ПРОИЗВОДСТВОТО НА МОДНИ АКСЕСОАРИ И МАТЕРИАЛИ“, ТЪРГОВЕЦ ЕВА СИМУЛА, ПОЛША

Целта на проекта е да подпомогне една жена предприемач да създаде заетост за себе си чрез инвестиране в производството на качествени продукти от естествени материали.

Планът на Ева включвал две стъпки за развитие. Първата е разработване на уникален, висококачествен продукт с висока добавена екологична стойност, за което клиентите са готови да платят. Втората е именно нишовата неповторимост на продуктите, които Ева предлага на пазара. Очакванията са, че при изпълнение на тези две стъпки, ще достигнат планираните нива на продажби и печалба. Ева решава да създаде професионален уеб сайт, където да публикува както новини за самата компания, така и за работилници за деца, чрез които да се повиши общественото разбиране за употребата на естествени продукти.

Проведените дейности включиха обучение за използване на програмата КАД за разработка на моделите на продуктите. В началото на 2016, Ева придобива за 10 месеца знания и умения както за обработка на дървени материали, така и за техники за покриване, като работи в компанията F.P.U.H. 'Mar – Stol', която произвежда кухненски мебели в Дзядлово. Тя усвоила методи и техники за естествено оцветяване на дървен материал, ползвайки растителни продукти като цвекло, моркови, боровинки, черешов сироп и сок от кисело зеле. Използват се също пресни орехови люспи, обелки от лук и трева. Та опознала необходимите машини и оборудване за производството. Ева подписва договор за наем на две помещения с обща площ от 100 кв.м. Едно от помещенията се ползва за складиране на дървения материал и заготовките за производството на дървени бижута, а другото е производствения цех със съответните машини и оборудване.

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

През ноември, 2016 година, кандидатства за помощ, за да започне бизнеса си. На 31 август 2017 подписва договор за финансова помощ с местната инициативна група и на 1 октомври същата година стартира бизнеса си. Помещенията са подготвени, Ева закупува със собствени суровини за начало на производството, а субсидията подкрепя закупуването на машини, оборудване и създаване на уеб сайт и онлайн магазин. Със свои средства Ева разработва и разпространява каталози на продукцията си.

Останалите маркетингови дейности, които са осъществени, включват: определяне на целевите групи на компанията, проучване на конкуренцията, първоначален дизайн на промоционални каталози, създаване на контакти с хора, които управляват блогове за мода и блогове за аксесоари от естествени материали, за да рекламира стоката си, проучване на оферти от списания, които рекламират екологична мода и модни тенденции, за да рекламира производството си чрез платени публикации, вкл. AVANTI, MAD WHITE, установява контакти със собственици на магазини, подкрепящи полските продукти, вкл. магазина SVOI във Варшава. Ева провежда проучвания на пазара, които включват интервюта с потенциални клиенти, за да види както предлагат конкурентите ѝ, както и да установи модните тенденции в идущите сезони. През януари 2018 кандидатства за второ плащане, за да осъществи напълно замисъла си. Ева разчита на подкрепа от ЕФРСР, за да изгради и утвърди търговската си марка като отговорна и стабилна компания.

Основните резултати са в създаденото предприятие и възможността за самозаетост на създателя му, бизнес дейности, които са съсредоточени върху нов начин на използване на дървесни и селскостопански суровини /съществуващите местни естествени ресурси и източници. Използвани са съвременни технологии в производствения процес и е създадена мрежа от професионални контакти с местни производители на земеделски продукти, включително социални кооперативи, за да се осигурява суровина за производството.

ПРОЕКТ „ИЗПОЛЗВАНЕ НА ХРАНИТЕЛНИТЕ ОТПАДЪЦИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ЖИВОТИНСКИ ПРОТЕИН ОТ НАСЕКОМИ“, MD APS, ДАНИЯ

Целта на проекта е да използва отпадъчни продукти и да се превърне в първата компания в Дания, която произвежда насекоми за животинска храна в големи обеми в специално създадени за това сгради. Изпълнени са два проекта, наречени „Разширяване на производството на насекоми, складовите пространства, рекламен автомобил, уеб магазин и достъпа до камиони“ и „Производство на протеиново брашно от насекоми за животинска храна от нови видове насекоми“. Първият проект е насочен към разширяване на капацитета на първоначално хоби и превръщането му в печеливш бизнес. Вторият проект е насочен към създаване на съоръжение за отглеждане и производство на насекоми и преработката им в протеиново брашно.

Дейностите: Компанията се включва в изследователски проект на Датския технологичен институт, Агенцията за околна среда, община Хйоринг и три други компании. Изследването е

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

насочено към възможностите за производство на протеиново брашно за храненето на норки. В тази връзка, бенефициентът цели да подобри производствената инфраструктура като разшири капацитета за производство на насекоми и след това изпита възможностите за автоматизация на процеса на производство на храна за норки. Подобрената инфраструктура ще позволи производството на протеиново брашно от насекоми в много по-големи количества на конкурентни продажни цени.

Посредством двата проекта, неизползваемите помещения на плевня са преобразувани в складови и производствени помещения, оборудвани с роботизирана технология за осъществяване на производствения процес от развъждането и отглеждането на насекомите до преработката им в протеиново брашно. Тъй като размножаването и отглеждането на насекомите изисква топлина, ремонтните работи включва цялостно изолиране на сградите и инсталиране на нова, екологосъобразна отоплителна система.

Специално произведени кутии за размножаване на насекомите са произведени и монтирани, за да намалят обема труд, необходим за хранене и почистване.

Основните резултати: Преди проекта, производителят е закупувал 80 на сто от насекомите за целите на производството си. В момента, ползвайки отпадъчна биомаса от завод за преработка на отпадъци на община Хйоринг, компанията доставя насекоми за храна на животните в датските зоологически градини и магазини за домашни любимци. Компанията има повече поръчки, отколкото може да обслужи, като е свила нуждата от внос на насекоми до 0%.

В рамките на проекта са разкрити 4 постоянни работни места. Проектът усвоява отпадъци и говежда тор като суровина за хранене на насекомите, а новите енергийни инсталации значително намаляват разходите за енергия. Поръчките към компанията бенефициент доказват значителния потенциал на проекта за разрастване на производството или неговото пренасяне където и да е по света, като се създава ефективна връзка със заводите за преработка на отпадъци.

ПРОЕКТ „ИЗСКАЧАЩИ МАГАЗИНИ“ ENNS TOURISM AND CITY MARKETING LTD (TOURISMUS- & STADTMARKETING ENNS GMBH) АВСТРИЯ

Концепцията на „изскачащите магазини“ е разработена за градския център на Енс, Горна Австрия. Идеята на проекта е да използва свободни места за временни продажбени щандове за стартиращи бизнеси, които да развият идеите си при минимален риск, да пробват местоположението и да привлекат нови клиенти.

Целите на проекта са да съживят негостоприемната среда на полуизоставени магазинни пространства чрез предоставянето им за такива „изскачащи/временни“ магазини, да се увеличи броя на посетителите чрез предлагане на често сменящ се набор от услуги и продукти, увеличаване на броя на клиентите за всички местни бизнеси, ограничаване на възможностите

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

за последващо изместване на бизнеси, подкрепа за създаване на нови бизнеси, подкрепа на дългосрочни наемни отношения със собствениците на терените.

Дейностите: Наемателите могат да ползват две наемни опции – краткосрочно за няколко дни и дългосрочно – за време от един до шест месеца. По този начин се осигурява възможност за широко ветрило от стоки и услуги за кратки периоди от време, създава панаирно усещане през цялата година и привлича вниманието на медиите, съживява района, увеличава броя на клиентите, насърчава бизнесите за едно по-устойчиво предлагане на продуктите им на едно място, насърчава експериментирането с бизнес идеи и концепции. Концепцията е много подходяща за селища от типа на Енс, които разполагат с относително големи пространства и помещения, които да наситят с дейности.

Системата е организирана по начин, който бързо и гъвкаво, без влияние от размера на помещението, може да създаде „стая в стаята“. Това позволява площта да бъде съобразена с необходимостите на наемателя, без да се налага промяна на съществуващата структура на собствеността, и така да се избегнат допълнителните разходи за наемодателя. За да се изпълни проекта на място, следните дейности са осъществени: Изследване на мнението на местните жители, подкрепа за наемодатели и наематели, осигуряване на цялостен вътрешен дизайн на продажбеното пространство, така че да се отрази търговската специфика на наемателя, включително чрез ползването на преместваеми цветни стени, които могат да се приспособяват към различните помещения, осигуряване на съвместим, външен дизайн на магазините, осигуряване на подробна и разбираема маркетингова стратегия, осигуряване на оперативно и административно управление на придружаващите събития – например, тематични пазари.

Като резултат от вече изпълнения проект имаме действащ уеб сайт www.popupstores.at и във Фейсбук, няколко нови бизнеса и бизнес идеи вече са установени и работещи – местна фирма за архитектура, местен магазин за органични храни, фото студио и бутик за дамска мода. Панаирният модел на „изскачащите магазини“ привлича множество туристи и посетители от цяла Австрия и чужбина. Осъществяването на схемата за краткосрочно наемане на търговски площи дава възможност за много нови бизнеси да навлязат на пазара. Нарастването на броя на клиентите е близо 43% за периода на изпълнение на проекта, което е довело до запазване на местните производства, нарастване желанието на собствениците на такива терени да инвестират, нарастване на броя на придружаващите, привличащи посетители, събития, включително – шопинг туристи.

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

ГРУПА 3.

ДИВЕРСИФИКАЦИЯ ОТ ЗЕМЕДЕЛСКИ КЪМ НЕЗЕМЕДЕЛСКИ ДЕЙНОСТИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО ТУРИСТИЧЕСКИ И СОЦИАЛНИ ИНОВАЦИИ.

Увеличеното селскостопанско производство и създаването на по-справедливо разпределение на доходите осигуряват масов пазар и ефективно търсене на промишлени стоки и услуги в селските райони. Жизнеспособното им развитие, от своя страна, изисква индустриализация. Много от отраслите могат да се разположат в селските райони, като за целите на тяхното интегрирано развитие се изисква бърз растеж на неземеделските икономически дейности и възможности за заетост, особено чрез селските индустрии, и разширената инфраструктура за електроснабдяване, транспорт и комуникации, жилища, водоснабдяване, маркетинг и съоръжения за съхранение, като се отчитат технологиите и мащаб, така че да се възползва победното население.

Инвестицията в развитието на неземеделски икономически дейности ще допринесе, не само до редуциране процеса на преселение от селски към градски райони, но също така ще забави темпа на растеж на бедност, който се наблюдава при градското население. Под „неземеделски икономически дейности“ се разбират всички икономически дейности, като производство (вкл. домашно), занаяти, обработка, ремонти, строителство, добив и кариери, транспорт, търговия, комуникации, обществени и лични услуги, др.

Между двата сектора (земеделски и неземеделски) има връзка и зависимост. В редица случаи, развиващият се селскостопански сектор насърчава производството, като води до доставяне на по-евтини суровини и създава възможност за предлагане и достъп до по-големи пазари на промишлени продукти. Развитието на местното производство, от своя страна, създава по-голям и надежден пазар на селскостопански продукти. Даването на силен тласък на неземеделските дейности ще осигури допълнителна възможност за заетост и доходи на работната сила.

Селскостопанският сектор не е в състояние да създаде допълнителни продуктивни възможности за заетост, както и да осигури достатъчен доход за поддържане на поминъка на селските домакинства. Нещо повече, изрично е, че дори в проспериращите в селските райони и региони с висок растеж потенциалът за по-нататъшно развитие на селското стопанство изглежда намалява, така че бъдещият тласък за развитие на селската икономика трябва да идва от разширяващата се база от селскостопански дейности в селските райони.

Някои проучвания, проведени в близкото минало, показват, че дори да се постигне подобряване на производителността на културите, така че да се ускори растеж на селското стопанство, е малко вероятно да бъде наета цялата работна сила при разумно ниво на производителност и доходи. В този смисъл, инициативата за разработване на цялостен подход за планиране за насърчаване и разширяване на потенциални нестопански дейности в селските райони може да

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

бъде ефективна мярка за справяне с възникващите проблеми на безработицата, бедността и миграцията на селска работна сила до известна степен.

Тук прилагаме следните добри практики:

ПРАКТИКАТА „GLAMPING“, ЛИМУЗЕН, ФРАНЦИЯ

В селския Лимузен, в центъра на Франция, селскостопанска двойка диверсифицира фермата си, предлагайки на туристите настаняване на глампинг⁴ в тяхната собственост. От 2003 г. те практикуват устойчиво земеделие на своите 40 хектара, отглеждат овце и работят в стопанството с присадни коне. Те също отглеждат прасета, зайци, кокошки, яздят коне и продават на местния пазар органично произведеното сирене и кисело мляко. През 2009 г. те стартират семейни празници за желаещите да прекарат време в естествена среда, далеч от всички технологии, докато научат за живота на фермата. Гостите са добре дошли да открият и споделят живота във фермата със стопаните и техните деца. Настаняването се предлага в удобни палатки, наслаждаващи се на живописни гледки. Стопанството е част от мрежа (Feather Down), която е създадена през 2004 г. и сега наброява много ферми, предлагащи „глампинг“ настаняване в цяла Европа, особено в Обединеното кралство, Холандия, Белгия, Франция и Германия.

ПРАКТИКАТА „TUFFERY“ ДЪНКИ - СЕЛСКИ ШИВАШКИ МАГАЗИН 2.0, ФЛОРАК, ФРАНЦИЯ

Обобщение: Проектът се финансира по програма ЛИДЕР 2014-2020 и е насочен към развитие на семеен бизнес с дългогодишна традиция в производството на дънкови дрехи чрез създаване на модерен цех и увеличаване на производствения дял на вътрешния и международен пазар.

Предистория: Стратегията за развитие на Местната инициативна група (МИГ) „Cévennes“ се фокусира върху следното послание „Корени за утре“, като се базира на три основни направления: местни икономически ресурси, устойчив туризъм и удобства. Работилницата Tuffery разработва най-старата френска марка дънки. Предприятието е създадено през 1892 г. в малкия градски център на Флорак (в планините Севен). В продължение на четири поколения използва собствено ноу-хау, за да създава дънки. Бизнесът бележи огромно развитие от 50-те години насам, когато дънките са ползвани, основно, за работно облекло, до днес, когато са популярен моден артикул.

През годините в цеха работят приблизително 60 души, които произвеждат повече от 500 дънки на ден. Работилницата създава своя собствена регистрирана търговска марка: „TUFF'S“ дънки. В продължение на няколко десетилетия Tuffery е последната френска фабрика за дънки. През 70-те години започва да изпитва затруднения, като моделите на потребление се променят и се

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

появяват все повече вериги магазини. Наред с нарастващата глобализация, производството на стоки се премества и конкуренцията от чуждите държави става огромна.

Въпреки това, семейството запазва своята силна традиция и продължава да произвежда дънки с надпис „Made in Lozère“. Това е последният модел дънки, изцяло произведени във Франция. За семейството винаги е било важно да не се мести извън страната. През 2014 г. Жулиен Туфери и съпругата му Мириам решават да поемат семейния бизнес и да върнат това съкровище на френската индустрия. Те се възстановяват историческото име на работилницата, марката, като създават началото на уеб присъствието и дигиталната комуникация на марката.

Цел: Ключова цел на този проект е да подпомогне модернизацията на работилницата за производство на Tuff's Jeans, разположена в бизнес парка Flogac, като създаде нов икономически модел, основан на директните онлайн продажби.

Дейности: През 2017 г., по случай 125-годишнината на семейния бизнес, ателие Tuffery откри нова работилница, която включва модерна обстановка, разположена в бизнес парка на града Флорак. Предоставеното финансиране по програма LEADER беше използвано за закупуване на ново оборудване включително нови шевни машини, компютри и интериор за дизайнерски услуги за новия цех. Новата работилница включва още иновативна автоматизирана и ергономична маса за рязане, която е уникална за страната. Това се реализира, благодарение на партньорство с технологична платформа „3D Innov“ и гимназията „Jean-Baptiste Dumas“ в град Але. Финансирането допринесе за изграждането на нова сграда, разположена в бизнес парка, като част от разходите за строителство са били покрити.

Подкрепата помага на компанията да 1) включи нови производствени методи; 2) да стане ключов играч в електронната търговия, като извърши дигитална промяна в маркетинг стратегията си; 3) да развие качествена мрежа за дистрибуция във Франция и чужбина.

Резултати:

- Работилницата създава около 6000 чифта дънки годишно, вкл. други модни артикули като ризи, поли и обувки;
- Част от продукцията се изнася чрез уебсайта в 26 страни;
- Останалата част от продукцията се пласира на националния и регионален пазар;
- Бизнесът на предприятие Tuff's Jeans нараства с 600 % за 3 години.

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

ПРОЕКТ „ПРИРОДНОТО НАСЛЕДСТВО КАТО ЕЛЕМЕНТ ОТ РАЗНООБРАЗЯВАНЕТО НА СЕЛСКИЯ ТУРИЗЪМ“ , ФЕРМАТА „SALECCHIA“, ИТАЛИЯ

Фермата „Salecchia“ е добре позната в Апулия с предлаганите иновативни услуги в областта на образованието и селския туризъм. Подпомагането от ЕЗФРСР позволи на фермата да подобри предлаганите услуги в областта на екотуризма и да увеличи броя на своите клиенти.

Предистория: Фермата Salecchia с площ 300 хектара е разположена в област Пулия. Тя е регистриран в списъка на образователни ферми от региона, и е една от образователните стопанствата с най-голям брой клиенти на регионално равнище. Фермата се откроява като изключително иновативна в предлагането на услуги в областта на образованието и селския туризъм. „Осинови овца“ и „Осинови прасе“ са два примера за образователни дейности, извършвани от фермата. Целта на тези дейности е да се опазват и валоризират местни породи овце и свине.

Цел: Целта на проекта е да се увеличи броят на посетителите в стопанството Salecchia, както и подобряване на предлаганите еко-туристически услуги и разширяване на целевата група посетители отвъд границите на регионите.

Основни дейности: Проектът подпомогна възстановяването на няколко от селскостопанските сгради и стартирането на нови образователни услуги. Възстановяването включва обновяването на съществуващите стаи за гости, реконструкцията на отоплителната система, подновяването на трапезарията и създаването на „Музей на гората“. Последният показва информация за биологичното разнообразие в горите и ще се използва за обучение на ученици, заедно с направлявани образователни екскурзии в близката зона от Натура 2000.

Резултати и ползи: Инвестициите позволиха на фермата Salecchia да разшири потока от посетители извън активния сезон (пролет / лято). Фермата достигна заложената цел – 5000 клиенти годишно, включително туристи и ученици. С новата инфраструктура и предлаганите услуги, стопанството се превърна в еталон за туристическо настаняване и опазване на местното природно наследство. Проектът повиши конкурентоспособността на земеделското стопанство в рамките на регионалния хранително-туристическия пазар.

ПРОЕКТ „ПЕЧЕНЕ НА ТРАДИЦИОНЕН ХЛЯБ ЗА МЕСТНАТА ОБЩНОСТ“, „АГРОПАН“, РУМЪНИЯ

Обобщение: Екипът на проекта използва средства от ЕЗФРСР за разширяване и модернизиране на капацитета на производство на цех за сладкарски изделия, предоставяне на хляб и хлебни изделия за повече от 85 хиляди души в селските райони на Клуж и Бистрица (Румъния).

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

Предистория: Компания „Агропан“ започва своя пекарския бизнес през 1991 г. Моника Ерсек работи в малко предприятие с ограничен екип, където произвежда хляб и други хлебни изделия. Скоро продуктите се утвърждават и стават високо ценени от страна на местната общност. В този ред, разширяването и модернизацията на капацитета стават наложителни, както и обучението на самите служители.

Цел: Основна цел на проекта е: а) увеличаване на производителността и конкурентоспособността чрез по-добро използване човешките ресурси и производствените фактори; б) разнообразяване гамата от продукти, предлагани на местните общности; и в) увеличаване географския обхват, което ще направи марката Агропан представена в повече хранителни магазини в региона.

Основни дейности: Екипът не се поколеба да постави бизнеса на изцяло нови основи. С проекта са финансирани нови съоръжения към фабриката (дървена платформа, платформа за управление на отпадъците, пътища за достъп и на различни платформи за съхранение на зърнени култури). Служителите са преминали обучение. Най-голяма част от средствата отиват за закупуване ново оборудване – фурни, машини за смилане, което увеличава производителността, вкл. и гамата от продукти и подобрява стандартите за хигиена.

Резултати и ползи: Местните общности от двете области (Клуж и Бистрица) към момента получават от пекарната традиционно изпечен хляб и широка гама от допълнителни традиционни продукти с високо качество. Тъй като желаят да запазят характерните за района рецепти, голямо количество от работата все още се извършва ръчно. Ето защо, чрез проекта са били създадени 103 работни места. Пекарната предоставя хляб на повече от 85 хил. души.

ПРОЕКТ „СПА ФЕРМА“, ХОЛАНДИЯ

Предистория: Стара, изоставена ферма, разположена северозападно от холандската провинция Оверейсел. Постройката на фермата датира още от 1645 година. Собствениците на фермата решават да я реновират в здравен спа център и по този начин да диверсифицират своите доходи.

Цел: Основна цел на проекта е да се реновира стара ферма в здравен център, който предоставя спа услуги.

Основни дейности: Реновиране на старата ферма и изграждане на спа център. Освен спа центъра на стопанството, собствениците разполагат и с мандра за сладолед, стадо говеда, фурна за хляб и възможност за настаняване. Спа фермата има две сауни, билкова сауна, стая с глинена фурна за лечение с кал. Всяко пространство предоставя различно изживяване. Например, подът на билковата сауна е покрит с борови клони, за да стимулира определени точки на краката. Нежната мъгла, произведена от горелката, изпълва въздуха с успокояващия аромат на борови игли и билки. Посетителите могат да се възползват от различните удобства, в зависимост от спа

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

пакета, който са избрали. Всички СПА пакети, предлагани от фермата, включват някакъв елемент от провинцията и животът на открито.

Резултати и ползи: Запазването на характерната за района селска къща е цел на бенефициента. Благодарение на инвестицията на старата фермерска къща е дадена нова функция, като не просто е заменена с нова сграда.

Преобразуването на старата селска къща се оказва доста скъпо начинание. Подкрепата от селската програма е била повече от необходима, като именно тя позволява бенефициента да реализира инвестицията по начина, по който е първоначално планирана. Необходимо е било да мине известно време преди да се разсеят някои съмнения на местните.

Какво би могло да се направи по-добре: в момента СПА центърът е изграден до максимален капацитет за разширяване, който може да се използва. Това предотвратява бенефициента да разшири своята дейност без да има известни правни последици. Бенефициентът счита, че проблема може да се реши с намесата на местната власт.

ТРАНСНАЦИОНАЛЕН ПРОЕКТ „НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗЕЛЕН ТУРИЗЪМ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ“, УНГАРИЯ И ИТАЛИЯ

Обобщение: Проектът е насочен към разработване на стратегия за интегриран селски туризъм в областите край езерата Гарда и Балатон. Идейната концепция на стратегията се основава върху взимане под внимание екологичните и културни ценности и възможностите за развитие на крайбрежния туризъм.

Предистория: Вътрешността на селските райони и територията около езерата предлага същите ограничения по отношение икономическо развитие и обезлюдяване. Въпреки това, териториите са активни райони, които предлагат набор от природни и културни ресурси с висок туристически потенциал, като красиви пейзажи, реки и естествени водопади, меки хълмове, исторически места и сгради. В кулинарен аспект могат да предложат типични местни продукти като сирене, вино, зехтин, кестен, мед и трюфели.

Общи цели: Основата идея е да се използва крайбрежието на езерата като потенциална област на туризма и да се стимулира икономиката на тези райони. Конкретни цели на проекта са: I) подпомагане интеграцията между местните продукти и традиционния крайбрежен туризъм за подобряване на селските и планински райони; II) разработване и приемане на съвместни инструменти за подобряване развитието на селските райони, които притежават „зелен“ туристически потенциал; III) създаване добра координация по популяризиране дейността на тези селски и планински райони, както и тяхната природа и ресурси.

Основни съвместни дейности: Дейностите по проекта се концентрират върху създаването на: I) цялостен каталог – споделена онлайн база данни във връзка с туристическия потенциал на

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

проектните области като се представят природни и културни забележителности, възможни екологично чисти спортове, типични местни продукти и традиции на гостоприемство; II) инструменти, като отстъпка „Зелена карта“ и „Green Line“ услуга, която предоставя възможност за резервация на цялата площ, обхваната от проекта.

Резултати и възможност за повторение: В резултат от проекта е насърчен положителния диалог и икономическа интеграция между двете крайни части от района на езерата - крайбрежните територии и вътрешността и планинските райони. Специално внимание е обърнато на качеството на туристическия потенциал, като е създадена обща марка за качество на местно ниво. Очаква се проектът да доведе до създаване стабилно партньорство между туристическите партньори и местните инициативни групи, като се повиши и разнообразието на бизнеса в селските райони.

ПРОЕКТ „РАЗНООБРАЗЯВАНЕ КЪМ СЕЛСКИЯ ТУРИЗЪМ И ДИРЕКТНИ ПРОДАЖБИ“, ФЕРМЕРЪТ МИЛАН ВИШЕК, ЧЕХИЯ

Обобщение: Проектът цели разнообразяване на земеделското стопанство на ферма в Източна Бохемия (Чехия) да увеличи своята икономическа жизнеспособност, като се създаде капацитет за посрещане на 20 гости, на които се предостави и възможност за участие в дейности, свързани с функционирането на селскостопанския живот.

Предистория: Фермата се намира в Lipina, регион Пардубице – привлекателен за туристите район. Собственикът Milan Víšek решава да разнообрази дейността на своята ферма, като инвестира в селския туризъм. Той закупува съседна ферма с намерение да обнови неизползваните сгради и да се създаде на тяхно място туристически съоръжения.

Цел: Основната цел на проекта е да се разнообразят земеделските дейности на стопанството с дейности в селския туризъм, което от своя страна да доведе до увеличение на доходите и икономическата устойчивост на домакинството и фермата, като цяло. Предвижда се постигането на целта да се осъществи чрез обновяване на стари и неизползвани сгради, които се намират в близост до фермата и закупуване обзавеждане и оборудване, необходимо, както за настаняване на туристите, така и за тяхното развлечение (изложбена стая; магазин във фермата и съоръжения за развлечение)

Основни дейности: Ключовите за проекта дейности са свързани с обновяване ново закупените селскостопански пространства с цел да бъдат предоставени като туристическа база; закупуване на обзавеждане и оборудване за настаняване и отдих; създаване на изложбена зала (представя се историята на стопанството); и създаване на магазин във фермата (за дегустация и продажба на селскостопански продукти). Всички тези дейности във фермата са предназначени специално за семейства, като се предостави възможност на децата да добият представа за земеделския живот.

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

Резултати и ползи: Разнообразяването към агро-туризъм довежда до увеличаване устойчивостта на фермата. Старите стопански постройки са ремонтирани, оборудвани и превърнати в луксозни апартаменти, които могат да приютят до 20 гости. Магазинът е снабден с мляко и сирена, които са собствено производство, като са добавени и други местни продукти от региона.

ПРОЕКТ „ОБНОВЯВАНЕ НА КУЛТУРЕН И СОЦИАЛЕН ЦЕНТЪР ЛЕШИК“, СЛОВАКИЯ

Жителите на с. Римаевске Залужани използват зоната за почивка Лешик от над 80 години като място за срещи и за провеждане на спортни и културни мероприятия. След много години липса на адекватна поддръжка състоянието на оборудването и на мястото като цяло се влошава. Общината, съвместно с местни партньори, решава да кандидатства за финансиране за да обнови зоната. Основна цел на този проект е да създаде по-добри условия за повишаване на качеството на социалния и културния живот в селото. Специфичните цели включват обновяване на зоната Лешик и 1) подобряване на облика на населеното място; 2) подобряване качеството на културния живот; 3) осигуряване на място за срещи и провеждане на спортни и културни мероприятия за местните хора; 3) допринасяне на насърчаване на туризма и посещенията в района

Основните дейности по проекта включват 1) обновяване на кът за готвене – проектът реконструира традиционен кът за приготвяне и сервиране на гулаш; 2) обновяване на открита сцена; 3) изграждане на дребна инфраструктура от дърво. Като резултат от проекта селото е по-привлекателно място за живеене, което удовлетворява повече потребности на местните хора – жителите се радват на много повече социални и културни събития, които привличат и външни посетители.

ПРОЕКТ „ВКЛЮЧВАНЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ: ОСНОВНИ КОМПЮТЪРНИ УМЕНИЯ ЗА ВЪЗРАСТНИ ХОРА, ФЕРМЕРИ И ЛИЦА, ТЪРСЕЩИ РАБОТА“ МИГ ПАРТНЬОРСТВО АВОНДУ-БЛЕКУОТЪР ООД (AVONDHU BLACKWATER PARTNERSHIP), ГРАФСТВО КОРК, ИРЛАНДИЯ

Целите на тази Местна инициативна група са оживяване на територията, подпомагане на бенефициенти за разработването на проекти, управление на проекти, обучения и интеграция в общността, устойчиво развитие на територията. В изминалите периоди партньорството успешно е приложило Лидер II, Лидер+, НПСР, инициатива EQUAL, INTERREG III B, чл. 6, и множество други схеми, финансирани от ЕС и други източници

Проектът включва осигуряване на курсове за основни компютърни умения за възрастни хора, фермери и лица, търсещи работа, в Малоу и Бларни. На територията има много възрастни хора, които биха желали да поддържат по-лесно и евтино връзки със своите близки извън района и извън страната – както е известно, ирландската диаспора е една от най-големите. Уменията за работа с интернет подобряват живота на възрастните хора като им предоставят повече възможности за комуникация с техните близки, помежду им, за уплътняване на времето чрез

**Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони**

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

включване в социални мрежи, осмисляне на ежедневието чрез достъп до голям обем информация и забавления – всичко това с изключително намалени комуникационни и транспортни разходи. Обучението увеличава и шансовете за намиране на работа на по-млади хора. Дейностите по проекта обхващат осигуряване на помещения, оборудване и обучители за създаване на възможности за важни целеви групи за територията. Обучението включва работа с имейл, търсене в интернет, социални мрежи, сигурност в интернет, възможности за контакти с близки през интернет, интернет банкиране.

ПРОЕКТ „СЕЛСКОТО ПРЕЖИВЯВАНЕ НА МОРАН ЗА СТУДЕНТИ“. ИРЛАНДИЯ

Коревин е говедовъдна и овцевъдна ферма, която използва най-добрите земеделски практики за да увеличи производството, ефективността и рентабилността. Собственикът решава да разнообрази бизнеса в земеделски обиколки и учебни практики за студенти и други заинтересовани лица/групи. Целта на проекта е да се осигури използване на дълготрайните активи на стопанството за допълнителни неземеделски дейности за подобряване на доходите от земеделие. За разлика от традиционните "отворени ферми" за "селски туризъм" Coorevin Farm предлага обучение, насочено най-вече към студенти и възрастни. Идеята възниква докато Падрайк Моран обучава двамата си синове и техни колеги, които следват земеделие в университета. Проектът е разработен с подкрепата на Партньорство ЛИДЕР Северен Типърери. Обучението е съобразено със специфичните нужди на всяка група. Разработени са програми, обзаведена е класна стая/работилница на разположение за водене на бележки, сесии за въпроси и отговори. Групите могат да бъдат приемани през цялата година и да си правят срещи Има и кухненски съоръжения на разположение, които улесняват храненето. Доходите, получени от туровете и обучението и други дейности са важен принос към доходите семейната ферма. и занятията включително нощем. Има и кухненски съоръжения на разположение, които улесняват храненето. Доходите, получени от туровете и обучението и други дейности са важен принос към доходите семейната ферма.

ПРОЕКТ СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЯТИЕ „РЕГИОНАЛЕН ХРАНИТЕЛЕН ЦЕНТЪР ЗА МЕСТНИ ПРОДУКТИ“, ЯШ, РУМЪНИЯ.

Проектът отговаря на нуждите на селските стопанства чрез създаване на регионален хранителен център в североизточния регион на Румъния. Инициативата стартира като социално предприятие на Центъра за безопасност и медиация на НПО-Общността, който притежава 100% от акциите под името Local Hub srl.. Този хранителен център допринася за жизнеспособното развитие на 100 малки земеделски стопани в региона, като заедно с това изпълнява и класическата роля на агрегиране на производството «Farm-to-consumer». Това се постига чрез изграждане на система за директна продажба, подпомагаща индивидуалното развитие на участващите селски стопанства, предлагайки информация за справяне с новите функции в селските стопанства, превръщането им в местни продукти, традиционните продукти, бавното производство на храни, етичните продукти, превръщането на социалния капитал в туризма и диверсификацията на стопанството чрез специфични дейности, като например:

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

- А. Преобразуване на селскостопанската ферма за производство на местна продукция;
- Б. Преобразуване на селскостопанската ферма за производство на традиционни продукти
- В. Превръщане на стопанството в бавно производство на храни
- Г. Превръщане на стопанството в производство на местно-специфични продукти
- Д. Превръщане на социалния капитал в туристическа оферта
- Е. Диверсификация на стопанството чрез специфични земеделски дейности

Проектът цели създаване и укрепване на партньорство между производители и потребители. Той допринася за развитието на устойчиво селско стопанство като насърчава стабилна икономика на територията между община Яш, Румъния и съседните села, което ще гарантира на потребителите здравословна диета на разумна цена. Така се насърчава развитието на румънското земеделие чрез намаляване на вноса на селскостопански продукти и продукти с химическо съдържание.

Постигнати резултати

От август 2017 г. досега са обединени около 40 фермери, които продават своите продукти чрез онлайн платформата, а директно продават до къщите и офисите на над 1000 семейства от град Яш, регистрирани в база данни и получаващи двуседмичен бюлетин Първите събития по дегустация на храни са организирани с голямо участие на местната общност. Посещенията в местните стопанства се организират в почивните дни за семейства, заинтересовани да видят директно процеса на отглеждане на зеленчуци или да проследят действията на животни в естествената си среда. Основните предизвикателства в момента са да бъдат привлечени повече производители около хранителния център, като същевременно се увеличи броят на постоянните клиенти. Друго предизвикателство е свързано с факта, че макар да е предприятие, подкрепено от НПО, то е изправено пред реалната конкуренция на пазара на вносни храни и вериги супермаркети и поддържането на справедлива цена за земеделските производители не винаги е лесна задача.

ПРОЕКТ ЦЕНТЪР „СЪРЦЕТО НА СЛОВЕНИЯ“, ЯРИНА, СЛОВЕНИЯ.

Центърът за развитие “Сърцето на Словения”, основан през 2000 г., е изпълнил редица проекти за повишаване на информираността на потребителите и развитие на продоволствена самостоятелност като средство за подкрепа на предприемачеството в централната част на Словения.

Кооперацията за развитие на селските райони Jarina z.o.o. Ярина, основана през есента на 2004 г., е един от 10-те работещи проекта за развитие в Словения и подкрепен от МИГ. Неговата цел е професионално обучение, разработване на качествени продукти и стабилни маркетингови

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

канали, свързване на производители и създаване на работни места в селските райони. Той се реализира в 7 партньорски общини източно от Любляна и насърчава развитието на предприемаческо мислене в селските райони като помага на потенциалните предприемачи в развитието на тяхната бизнес идея и в подготовката за работа.

Друг проект, подкрепен от МИГ насърчава по-тясно сътрудничество между местните обществени кухни, и въвежда образователен подход в училищата и детските градини, при който освен държавното образователно съдържание се предлагат и образователни дейности, насочени към осъзнаване важността на храненето. Така се отговаря на необходимостта да се обмисли и различен подход за управление на веригата за доставки, който поставя на първо място нуждите на потребителите, вместо от "фермата до вилица" да се организира снабдяване „от вилицата към фермата“. Връзката с училищата осигурява пазар на местни доставчици на храни и напитки, но в съчетание с новия образователен подход. Така в сърцето на Словения е официално създаден консорциум от училища и детски градини, а връзката помага да се проведат уроци по различни теми, свързани с храненето. Общините, включени в "Сърцето на Словения" подкрепят финансово усилията на Кооперацията Jarina z.o.o. за свързване с училищата, организиране на учебни програми за деца в предучилищна и училищна възраст, с акцент върху опазването на културното наследство и възраждането на "забравени" професии като пчеларството, уменията на ковач и овчарство.

Резултати: Резултатът от взаимодействието, която Кооперацията Jarina z.o.o постига с публичните институции, е официално създаден консорциум от 15 училища и детски градини и учебна програма, която те прилагат като част от образователното съдържание. Предлагат се уроци по предприемачество, туризъм, селско стопанство и местна самодостатъчност

(задоволяване на търсенето с местни продукти) под марката „Сърцето на Словения“. Това повишава профила на местните производители на храни и селскостопанските предприятия. Организирана е мрежа от над 100 местни доставчици на храни.

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

3. ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ

Представянето на добрите практики пред възможно най-широка аудитория е от голямо значение при проектното планиране и за постигането на целите на Стратегията. Ефективното комуникиране на положителните идеи сред целевите групи в общността на МИГ Струма може значително да спомогне за мотивирането на местни активни личности, които да действат като неформални лидери на общността. Не случайно в научната литература се изтъква, че добрата комуникационна функция е предпоставка за създаване на основа за разбирателство между социалните субекти, между организациите и техните публики, между представителите на различни социални групи и отделните личности.

Поради тази причина, по-долу е представен подробен комуникационен план (препоръки) към МИГ Струма. Така се гарантира, че ще се осигури координирано, рационално и ефективно използване на всички дейности и възможни канали за ясно представяне и висока степен на осъзнаване възможностите за приложение на добрите практики.

3.1 Комуникационен план

Цели на комуникационния план

1. Подкрепа за изпълнение на целите и приоритетите на Стратегията за водено от общностите местно развитие на Местна инициативна група Струма чрез популяризиране на добри проектни практики, намерили приложение сред други селски общности в ЕС.
2. Формиране на положителна нагласа, насърчаване включването на различни социални групи и активизиране на местната общност за разработване и изпълнение на иновативни проекти, отговарящи на изискванията на Стратегията и задоволяващи местни потребности.
3. Подкрепа за изграждане на партньорска мрежа между МИГ Струма, институции и организации на местно, областно и национално ниво и за изпълнение на принципа на партньорството при реализиране на проекти.

Комуникационни аудитории

Въз основа на дефинираните по-горе цели на Комуникационния план, комуникационната аудитория може да бъде разгледана като съставена от две нива:

- микро ниво (междупersonна) или комуникация с отделни групи физически лица за оказване на въздействие върху участниците – първа целева група
- макро ниво (масова, или между структури от хора) – социални мрежи, организации, компании, институции – втора целева група

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

Съдържанието на разработката и дефинираните групи от положителни практики ясно показват, че комуникациите с първата целева група имат за основна задача не само да представят възможни проектни идеи, но и да въздействат и мотивират аудиторията, съставена от отделни физически лица. В този смисъл комуникационните средства, които ще бъдат използвани трябва да са специфично подбрани за тази група и да осигуряват включването на различни социални слоеве от общността. В допълнение те трябва да формират положителна нагласа сред аудиторията и да дават възможност за получаване на обратна връзка от нея. С други думи важно е не само участието на представители на общността в планираните събития, но и получаване на информация до каква степен съответните комуникационни средства са въздействали върху тяхната мотивация за включване в проектни дейности. За да бъдат напълно постигнати целите на комуникационния план, е необходимо и да се проучи дали неформалните или формалните лидери в общността имат достатъчен капацитет (човешки и финансов) за изпълнение на иновативни проекти, отговарящи на изискванията на Стратегията и задоволяващи местни потребности.

Комуникацията с втората целева група (организации, компании, институции) има за основна задача да спечели тяхната подкрепа за изграждане на партньорска мрежа. Прегледът на представените положителни практики дава ясна представа за необходимостта от прилагане на принципа на партньорството между МИГ Струма, институции и организации на местно, областно и национално ниво при реализиране на проекти. В този смисъл, комуникационните средства, които ще бъдат използвани трябва да са насочени към спечелване на институционална подкрепа, която да осигури мащабност на проектните дейности и устойчивост на резултатите.

3.2 Комуникационни средства за оживяване на територията

Първа целева група

Практиката показва, че за общността в общините Симитли, Кресна и Струмани може би най-въздействащото комуникационно средство е организирането на събития като: форуми, информационни дни, конференции, и др. , както и неформални такива като кръгли маси, обсъждания и партньорски срещи на място. Ето защо за изпълнение на настоящия комуникационен план в дългосрочен план се препоръчва да се организира кампания от подобни мероприятия, за които екипът на МИГ Струма има вече натрупан опит. Въображението и бюджетът са единствените елементи ограничаващи избора.

Иновативен елемент при подготовката на събитията е изпращането по електронна поща на запитвания за допълнителна информация към екипите, реализирали представените положителни практики. Може да се използва интернет адреса към всеки проект, описан в настоящата разработка. Комуникацията по електронна поща има неформален характер и е по-директна, което позволява да се реагира бързо и навреме. Препоръчително е след като МИГ Струма установи контакт с организациите-изпълнители да получи специализирана информация (визуална и текстова), касаеща например “научените уроци” по време на изпълнение на

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

проектите или възможностите за сътрудничество, обмяна на опит и др. Възможен подход, пестящ време и ресурс, е комуникация с Националната селска мрежа на България, която да подкрепи усилията ни за комуникация и взаимодействие с посочените добри практики от ЕС.

Подобни предварителни контакти до голяма степен ще допринесат за повишаване на капацитета и мотивираността на екипа на МИГ Струма за прилагане на иновативните идеи на практика.

В краткосрочен план се препоръчва да се организира поне по едно събитие в общинските центрове на територията на МИГ, което да е съчетание между изложба на проектни идеи, представени на плакати (както е описано в частта комуникационни материали) и информационна среща за широката общественост. Важно е по време на това мероприятие с предлагано работно заглавие “На лов за проектни идеи” да се получи обратна връзка от аудиторията относно степента на въздействие върху личностната мотивация за включване в проектни дейности, проектната готовност и капацитет. Подобно проучване може да бъде както количествено, реализирано чрез въпросници за обратна информация, попълнени от възможно по-голям брой участници, така и количествено – чрез интервюта с определени лица.

Също в краткосрочен план се препоръчва да се работи със специални доброволци за достигане до младежка и уязвима аудитория, както и да се проведат специализирани информационни срещи по населени места в територията, където живеят представители на маргинализирани общности. За достигане до младите хора в училищна възраст се препоръчва да се работи с учители-доброволци, които вече реализират инициативи, свързани с местното културно-историческо наследство, опазване на околната среда или активизиране на ученически неформални групи и НПО, работещи с младежи и деца. Възможно е чрез сътрудничество с училищните ръководства, да бъдат организирани специализирани информационни срещи с училищната общност като се използват традиционни училищни тържества и събирания.

Втора целева група

Основната задача на комуникацията с местни и регионални организации, компании, институции, съставляващи втората целева група, е да се осигури тяхната подкрепа и да се изгради партньорска мрежа за изпълнение на проектни идеи. В краткосрочен план се препоръчва да се организират поредица от първоначални неформални срещи с потенциални партньори, по време на които да бъдат представени реализираните проекти на ниво ЕС от групите идентифицирани добри практики и да бъдат предоставени информационни материали. На следващ етап може да се организира официална дискуссионна среща, тип “кръгла маса”, на която да бъдат дискутирани приложимите положителни практики, да се бъдат определени приоритети за работа и да бъде приета и институционализирана (например, чрез меморандуми за сътрудничество или рамкови споразумения за партньорство) формата на партньорството.

3.3 Печатни и дигитални издания

Печатни материали

**Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони**

Споразумение за изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

Под печатни материали се има предвид: бланки, бюлетини, каталози, брошури, листовки, табели, плакати, стикери; документи за конференции, семинари и обучения; покани, програми, материали за обозначаване на щандове за изложби и фестивали. Препоръчва се в краткосрочен план да се изработят плакати във формат А3, на които да се визуализират подобрени положителни практики според разделението по групи. Добре е да се използва форматът “бърз плакат”, т.е да се разработят тематични серии, които могат да бъдат отпечатвани за реклама на предстоящо събитие. В допълнение се препоръчва да се отпечатат брошури А4, двустранно и цветно, които да служат като приложение към плакатите и да “разказват” за съответните проекти с повече подробности. Този подход дава възможност да се прецизират посланията, така че печатните материали да са пригодени към целевите публики, за които са предназначени, например: младежи, възрастни хора, уязвими групи и др.

Дигитални материали

Публикуване на положителните практики на уеб страницата на МИГ Струма е друг инструмент за въздействие към целевите ни групи, като дигиталните публикации могат да бъдат визуално сходни с печатните материали. Освен това текстовете е добре да са прости, кратки и достъпни, да са придружени с фото материали, както и с линкове към източниците на информация.

Социални мрежи и медии

Социалните мрежи и медии (Facebook, Twitter, Instagram и YouTube), са безплатни и лесни за използване инструменти, които дават възможност да се комуникира директно с целевите публики, да се споделят снимки, видеа и актуализации за проекта. Препоръчва се този вид комуникационни средства да се използва за анонсиране на събития, за споделяне на въздействащи моменти от събитията, както и публикуване на кратки материали.

3.4. Други приложими мерки

3.4.1 Специализирани обучения на персонала за по-нататъшно повишаване на качеството на предлаганите консултации и др. дейности за насърчаване на бенефициентите; включително за алтернативните възможности за финансиране, когато финансирането на дадена проектна идея по ВОМР е невъзможно или недопустимо. Това ще допринесе за оживяването на територията като цяло, да не се губят идеи и ентузиазъм на местните хора, ще затвърди образа на МИГ-Струма като агенция за местно развитие, която активно и ефективно подпомага местните хора.

3.4.2 Работа за развитие на широк кръг от експерти в различни области, които да играят ролята на „общностни лидери“, включително чрез обучения на такива, създаване на възможности за срещи на потенциалните бенефициенти с тях не само при поискване, но и на регулярна база, което може да изиграе ролята на стимул за тяхната активност.

3.4.3 При възможност, осъществяване на учебни посещения за практическа обмяна на опит за подобряване на управлението, както и приемане на посещения на МИГ от държави с

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

идентифицирани добри практики, както и осъществяване на проектни инициативи за формиране транснационални и трансгранични партньорства в подкрепа на воденото от местната общност развитие.

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Споразумение за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие №РД 50 – 47/03.05.2018г.

4. ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. Стратегия за ВОМР на МИГ „СТРУМА – СИМИТЛИ, КРЕСНА И СТРУМЯНИ“
2. Общински план за развитие на Община Симитли в периода 2014 -2020
3. Общински план за развитие на Община Струмляни в периода 2014 – 2020
4. Общински план за развитие на Община Кресна в периода 2014 – 2020
5. <https://enrd.ec.europa.eu>, European Network for Rural Development (ENRD)
6. <https://ruralnet.bg>, Национална селска мрежа на България